

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca: SSA Urszula Iwanowska (spr.)

Sędziowie SA: Anna Polak

Jolanta Hawryszko

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2018 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z odwołania L. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

przy udziale A. K. i A. L.

o objęciem ubezpieczeniem społecznym

na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt VI U 916/16,

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 listopada 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że L. S. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu prowadzenia tej działalności gospodarczej od 1 listopada 2005 r. do 31 stycznia 2007 r., od 1 marca 2007 r. do 31 października 2008 r. i od 1 grudnia 2008 r. do 30 kwietnia 2011 r., jednocześnie organ rentowy ustalił podstawę wymiaru składek za na wskazane ubezpieczenia za poszczególne okresy.

Następnie decyzją z dnia 21 lutego 2014 r. organ rentowy stwierdził, że L. S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pracy nakładczej w okresie od 1 lutego 2006 r. do 31 grudnia 2006 r. u płatnika A. L. właściciela firmy (...).

Kolejną decyzją z dnia 10 grudnia 2014 r. organ rentowy stwierdził, że L. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pracy nakładczej w okresie od 1 listopada 2005 r. do 31 stycznia 2006 r. u płatnika A. K. właściciela firmy (...).

Odwołania od wszystkich powyższych decyzji złożył L. S.. Sprawy z tych odwołań zostały połączone do łącznego rozpoznania i wyrokowania.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że próby doręczenia korespondencji adresatom zaskarżonych w niniejszej sprawie decyzji - A. K. i A. L. okazały się nieskuteczne. Z informacji uzyskanych przez funkcjonariuszy Policji wynika, że oboje nie zamieszkują pod dotychczasowymi adresami. W związku z tym zobowiązano pełnomocników stron do wskazania aktualnych adresów zamieszkania wymienionych w terminie 3 tygodni. Zobowiązania pozostały bez odpowiedzi.

Mając na uwadze treść przepisów art. 177 § 1 pkt 6 oraz art. 477¹¹ k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, że wobec braku znanego miejsca zamieszkania osób, których praw i obowiązków dotyczą zaskarżone decyzje, nie ma możliwości nadania sprawie dalszego biegu. Uzasadnione jest tym samym zawieszenie postępowania do czasu ujawnienia faktycznego zamieszkania A. K. i A. L..

Z powyższym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Szczecinie nie zgodził się L. S., który w złożonym zażaleniu zarzucił mu:

- naruszenie art. 477¹⁰ w związku z art. 126 k.p.c. poprzez przyjęcie, że obowiązkiem procesowym ubezpieczonego jest wskazanie adresu płatnika, podczas gdy to organ rentowy z urzędu posiada takie dane;

- obrazę art. 139 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, pomimo że w sprawie zaszyły przesłanki do zastosowania fikcji doręczenia;

- naruszenie art. 177 § 1 pkt 6 w związku z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie, tj. zawieszenie postępowania na skutek niewskazania przez ubezpieczonego adresów zamieszkania osób, których praw i obowiązków dotyczą zaskarżone decyzje, tj. A. K. i A. L., podczas gdy znaczna część praw i obowiązków wynikających z zaskarżonych decyzji nie wywołuje w stosunku do tych osób żadnych skutków prawnych, nie powinien mieć zatem zastosowania przepis art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez jego uchylenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego. Skarżący ewentualnie domagał się wyznaczenia dla nieznanych z miejsca pobytu A. K. i A. L. kuratora sądowego.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący między innymi podniósł, że niniejsze postępowanie dotyczy ubezpieczeń społecznych wynikających ze świadczenia przez niego pracy nakładczej oraz pracy najemnej na terenie Wielkiej Brytanii. A. K. i A. L. to osoby, których jeżeli zaskarżona decyzja dotyczy, to tylko i wyłącznie w kwestii dotyczącej pracy nakładczej. Jeżeli zatem, z powodu nieznanych miejsc zamieszkania wskazanych osób nie jest możliwe nadanie sprawie w części dotyczącej pracy nakładczej dalszego biegu, należałoby wyłączyć tę kwestię do oddzielnego rozpoznania, nie zaś tamować bieg sprawy „brytyjskiej”, która z tymi osobami nie ma żadnego związku i nie wywołuje ani nie może wywołać wobec nich żadnych skutków prawnych. W tej części nie można zatem o A. K. i A. L. mówić jako o innych osobach, których praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja.

Zdaniem skarżącego brak jest również podstaw by nakładać na niego obowiązek w zakresie wskazania adresów podmiotów, z którymi od lat nic go nie łączy.

Żalący wskazał także, że do tej pory podejmowane próby doręczeń nie były skuteczne, ubezpieczony nie dysponuje wiedzą o adresie wskazywanych osób, takiej wiedzy nie ma również organ rentowy. Uwzględnienie zatem wniosku o ustanowienie kuratora zapewni równą ochronę praw ubezpieczonego i osób, z uwagi na które sąd meriti chciał zawiesić postępowanie w sprawie.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione.

W kontekście zaistniałego sporu wyjaśnienia w pierwszej kolejności wymaga, że właściwe oznaczenie stron w postępowaniu odrębnym dotyczącym spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych rodzi wiele problemów orzeczniczych,

a jest o tyle istotne, że nieprawidłowości w tym zakresie mogą doprowadzić zarówno do całkowitego braku udziału w postępowaniu właściwej strony, jak i do ograniczenia jej udziału (np. na skutek uznania, że nie przystąpiła do sprawy i nie ma potrzeby zawiadamiania jej o dalszym toku postępowania). Obie sytuacje mogą prowadzić do nieważności postępowania.

Przepis art. 477¹¹ k.p.c. w sposób wyraźny określa uczestników postępowania odrębnego dotyczącego spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. I tak, stronami są: ubezpieczony; osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności; inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja; organ rentowy; wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności; zainteresowany (czyli ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy).

Ubezpieczony to osoba, która występowała o wydanie decyzji, która swym wnioskiem wywołała aktywność organu rentowego. Z tej przyczyny jest on niekiedy nazywany w postępowaniu sądowym wnioskodawcą.

Zainteresowany z kolei to osoba, która nie jest adresatem decyzji i w związku z tym nie musiała brać udziału w postępowaniu przed organem rentowym. Osoba ta nie była w znaczeniu materialnym stroną postępowania administracyjnego przed organem rentowym, choć mogła w tym postępowaniu uczestniczyć i dlatego wie o wydaniu decyzji. Organ rentowy nie wydaje decyzji w stosunku do zainteresowanego (nie jest on adresatem tej decyzji), lecz decyzja – chociaż skierowana do innych podmiotów – swoją treścią wpływa na jego prawa lub obowiązki w taki sposób, że ma on interes prawny w uzyskaniu konkretnego orzeczenia sądowego. Zainteresowany może wnieść odwołanie od decyzji organu rentowego. Zainteresowany jako osoba, która w postępowaniu przed organem rentowym nie występowała jako strona i wobec której nie została wydana decyzja, ma nie tylko możliwość wstąpienia do procesu (przed sądem) toczącego się z inicjatywy (odwołania) innych osób, ale ma również możliwość wniesienia odwołania. (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 477¹¹ t. II pod red. Piaseckiego, 2016, wyd. 7).

Pojęcie „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja” nie zostało zdefiniowane w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Z określenia tego podmiotu, użytego w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. wynika, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. W odróżnieniu od zainteresowanego będzie nią osoba, w stosunku do której decyzja organu rentowego wywołuje bezpośrednie skutki prawne. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed tym organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień). Chodzi tu, między innymi, o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (por. M. Klimas. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych).

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2017 r., II UZ 23/17 i z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, że kluczowa dla rozróżnienia statusu zainteresowanego od statusu innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy decyzja jest ocena, czy decyzja wpływa na sytuację określonej osoby bezpośrednio czy pośrednio. Zainteresowanym jest ten, czyje „prawa i obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy”, co wyraźnie wskazuje na pośredni skutek decyzji na sferę prawną takiej osoby. Nie chodzi tu więc o przypadki, w których już z samej decyzji wynika dla takiej osoby prawo lub obowiązek. Jeśli decyzja działa w ten sposób na sferę prawną podmiotu ubezpieczenia społecznego, to ma on w postępowaniu sądowym status innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy decyzja.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie, wskazując jedynie, że ubezpieczony nie wykonał zobowiązania i nie podał aktualnych danych podmiotów, których praw i obowiązków dotyczą zaskarżone decyzje, wobec czego nie było możliwości nadania sprawie dalszego biegu. Ubezpieczony nie zgodził się z powyższym i wskazywał, że jego zdaniem w zakresie, w którym postępowanie dotyczy ubezpieczeń społecznych wynikających ze świadczenia przez ubezpieczonego pracy nakładczej oraz pracy najemnej na terenie Wielkiej Brytanii, nie można o A. K. i A. L. mówić jako o innych osobach, których praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja.

Wobec powyższego sąd odwoławczy uznał, że stosunek podlegania ubezpieczeniu społecznemu ma charakter trójpodmiotowy, a decyzja o objęciu ubezpieczeniem oddziałuje na równi na sytuację rozumianych materialnoprawnie płatnika i ubezpieczonego. Sąd Okręgowy przed wydaniem postanowienia o zawieszeniu postępowania winien zatem ustalić i zająć jednoznaczne stanowisko, czy wydane przez organ rentowy z urzędu decyzje, oddziałują bezpośrednio na obowiązki płatników wobec organu. Odwołania od decyzji (z dnia 21 lutego i 10 grudnia 2014 r.), których adresatami byli zarówno ubezpieczony (w tych sprawach osoba trzecia, której praw i obowiązków bezpośrednio dotyczą zaskarżone decyzje), jak i płatnicy składek, wniósł L. S..

Jednocześnie rację ma skarżący, że odnośnie odwołania od decyzji z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie nie zaistniały przesłanki do jej zwieszenia, ponieważ dotyczy ona objęcia L. S. ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej we wskazanych okresach i ustalenia podstawy wymiaru składek.

Sądowi odwoławczemu nie umknął przy tym fakt, że treść tej decyzji może mieć wpływ rozstrzygnięcie odwołania od decyzji z dnia 21 lutego i 10 grudnia 2010 r. skoro w sprawie spornym pozostaje podleganie przez L. S. ubezpieczeniom społecznym jako osoby wykonującej pracę nakładczą u płatników składek w okresach objętych także przez decyzję z dnia 13 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy winien w sprawie określić, czy zaskarżone przez L. S. decyzje wywołują także bezpośrednie skutki wobec A. K. i A. L.. Od oceny charakteru uczestnictwa w postępowaniu wskazanych osób zależy natomiast to, czy brak zawiadomienia tych osób o toczącym się postępowaniu może mieć wpływ na decyzję o jego zawieszeniu.

Przy uznaniu bowiem, że zaskarżona decyzja nie wywołuje bezpośrednio wpływu na sytuację płatników składek, brak jest podstaw do zawieszenia postępowania. W sytuacji odwrotnej, sąd pierwszej instancji winien podjąć kroki umożliwiające doręczenie przesyłki płatnikom składek, a w razie braku informacji o ich adresach zamieszkania, winien rozważyć możliwość ustanowienia dla tych osób kuratora.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, jednocześnie na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko